

M U Z I E K

COMPONIST EN DILETTANT

Het is thans ruim vier jaar geleden, dat Henri Geraedts in het orgaan der Federatie van Nederlandsche Toonkunstenaars-vereeningen een beschouwing schreef over „de taak van den musicus in dezen tijd”, waarin hij de opkomende neiging tot muzikale zelfwerkzaamheid in de jeugdbeweging en in de muzikale leekenkringen signaleerde en zijn collega's den raad gaf, zich van deze strooming niet afzijdig te houden, doch haar veeleer op te vangen en in goede banen te leiden. In een vaktijdschrift, dat vooral den muziek-pædagogen in handen komt, was dit een nieuw geluid! De schrijver wees hier op een vernieuwing, welke zich buiten de traditioneele piano- en vioollessen, en ook buiten de gewoonte van het concertbezoek òm, in den kring van de (vooral jeugdige) muziekliefhebbers bezig was te voltrekken: het verlangen nl., in groepsverband muziek te maken, niet terwille van de „prestatie” ten overstaan van anderen, doch alleen om den muzikalen drang welken men in zich heeft, vollediger en ook meer onmiddellijk tot uitdrukking te brengen, dan wanneer men zich op gezette tijden enkel tot de rol van toehoorder beperkt.

De oproep van Geraedts heeft, zij het dan ook in zeer bescheiden mate, gehoor gevonden. Er zijn sindsdien van Nederlandsche componisten eenige werkjes verschenen, welke geschreven waren met de bedoeling, aan de behoefte aan zang- en speelmateriaal van deze actieve muziekliefhebbers tegemoet te komen. Ik denk aan de beide bundeltjes

Zingen en Spelen (uitg. G. M. C. Rijs, den Haag), waarin bijdragen voorkomen van Sem Dresden, Henri Geraedts en Willem Pijper. Deze composities bestonden in hoofdzaak uit meerstemmige volkslied-bewerkingen, waaraan ook instrumenten te pas komen. Als symptoom was deze uitgave, welke veel te weinig is opgemerkt, belangrijk. Immers, hier werd een nieuwe en vruchtbare verbintenis tot stand gebracht tusschen de hedendaagsche Nederlandsche componisten en de beoefenaren der muziek, in huis en in jeugdkringen. Zulk een poging behoeft voor den componist allerminst te beteekenen dat hij „afdaalt” tot het peil van den eenvoudigen muziekliefhebber! Hij heeft enkel rekening te houden met de uiteraard bescheiden muzikale middelen, waarover de muziekliefhebber vooral in technisch opzicht beschikt. Hiermede hebben de componisten, enkele stukken van didactischen aard uitgezonderd, in het verleden te weinig rekening gehouden. Vandaar dat de muziekliefhebbers, die toch niet stil wilden zitten, bijna steeds gedwongen waren, zich aan muziek te wagen, welke eigenlijk boven hun technisch bereik lag. Vandaar ook, dat het woord „dilettant” langzamerhand een minder-plezierigen klank gekregen heeft, wat het allerminst verdient, want de dilettanten vormen het merg van de muzikale maatschappij: al hetgeen de kunstenaars verrichten, ook in creatief opzicht, valt terug op *hun* belangstelling en medeleven.

Het wordt hoog tijd, dat wij ook in ons land tot de ontdekking komen, hoe funest het is, wanneer een componist enkel muziek

KRONIEK

schrijft, welke voor de concertzaal is bestemd. Er is te zeer een wig gedreven tusschen het concert-leven en het muziek-leven, of — hetgeen misschien nog gevaarlijker is — men heeft deze begrippen met elkander vereenzelvigd. Doch ook in de concertzaal wordt het zuiverst muzikaal begrip en het vermogen om de muziek inderdaad in zich op te nemen (hetgeen iets anders is, dan haar passief te ondergaan) voornamelijk gevonden onder degenen, die de muziek niet enkel van „hooren” kennen, doch ook van „doen”. Hoezeer de componist den muziekliefhebber ook vooruit is in vakkennis, in muzikale denkvaardigheid en in fantasie, — één punt hebben zij ongetwijfeld gemeen: het vermogen om zuivere muzikale waarden te onderscheiden. En deze liggen in het volkslied opgesloten. De belangstelling voor het volkslied is geen mode-gril, doch zij houdt ten nauwste verband met de nationale verernstiging, welke wij op dit oogenblik beleven. Deze belangstelling dateert echter niet van vandaag of gisteren: verscheidene studies en bundels, welke in het laatste decennium verschenen (ik denk b.v. aan de publicaties van Dr J. Pollmann) leveren hiervoor het bewijs. Het volkslied wijst den weg, langs welchen het contact tusschen componist en muziekliefhebber hersteld kan worden; de medewerkers aan de bovengenoemde uitgave *Zingen en Spelen* hebben dit reeds begrepen. Het is tenslotte een oude weg: immers vier eeuwen geleden componeerde Jacobus Clemens non Papa zijn *Souterliedekens*, eveneens meerstemmige bewerkingen van volksli-

deren, welke in onzen tijd nog niets van hun frisschen toon hebben ingeboet. Het is zeker niet toevallig, dat de belangstelling voor Clemens' *Souterliedekens* in onze dagen weer wakker is geworden: Dr K. Ph. Bernet Kempers bracht er eenige jaren geleden reeds een 25-tal in partituur voor hedendaagsch gebruik.

Voor deze pogingen, welke eenige jaren geleden wellicht aarzelend en in ieder geval nog te zeer in het verborgene zijn ondernomen, is de tijd thans plotseling rijp geworden, want duidelijker dan ooit te voren gevoelen wij, dat ons muziekleven een deel behoort te zijn van de algemeene volkscultuur. Dit wil niet zeggen, dat ieder musicus zich op volkslied-bewerkingen moet gaan werpen! Deze arbeid is niet zoo eenvoudig als het resultaat wellicht vermoeden doet. Er is een zuivere melodische gevoeligheid en een volledige beheersching van het contrapunt voor nodig, juist omdat de „kunstvaardigheid” hier niet op den voorgrond mag treden en met eenvoudige, weldoordachte middelen moet worden volstaan. Daarom behoort deze werkzaamheid in handen te worden genomen door onze beste componisten, die inderdaad over de eigenschappen van den troubadour beschikken. Zij zullen de muziekliefhebbers uit allerlei levenskringen aan zich verplichten, bedenkende dat — zooals Jan Veth zeide — in alle groote tijden de rol der kunst fundamenteel een dienende is geweest; immers: „der Nutz ist ein Theil der Schönheit” (Dürer).

Wouter Paap